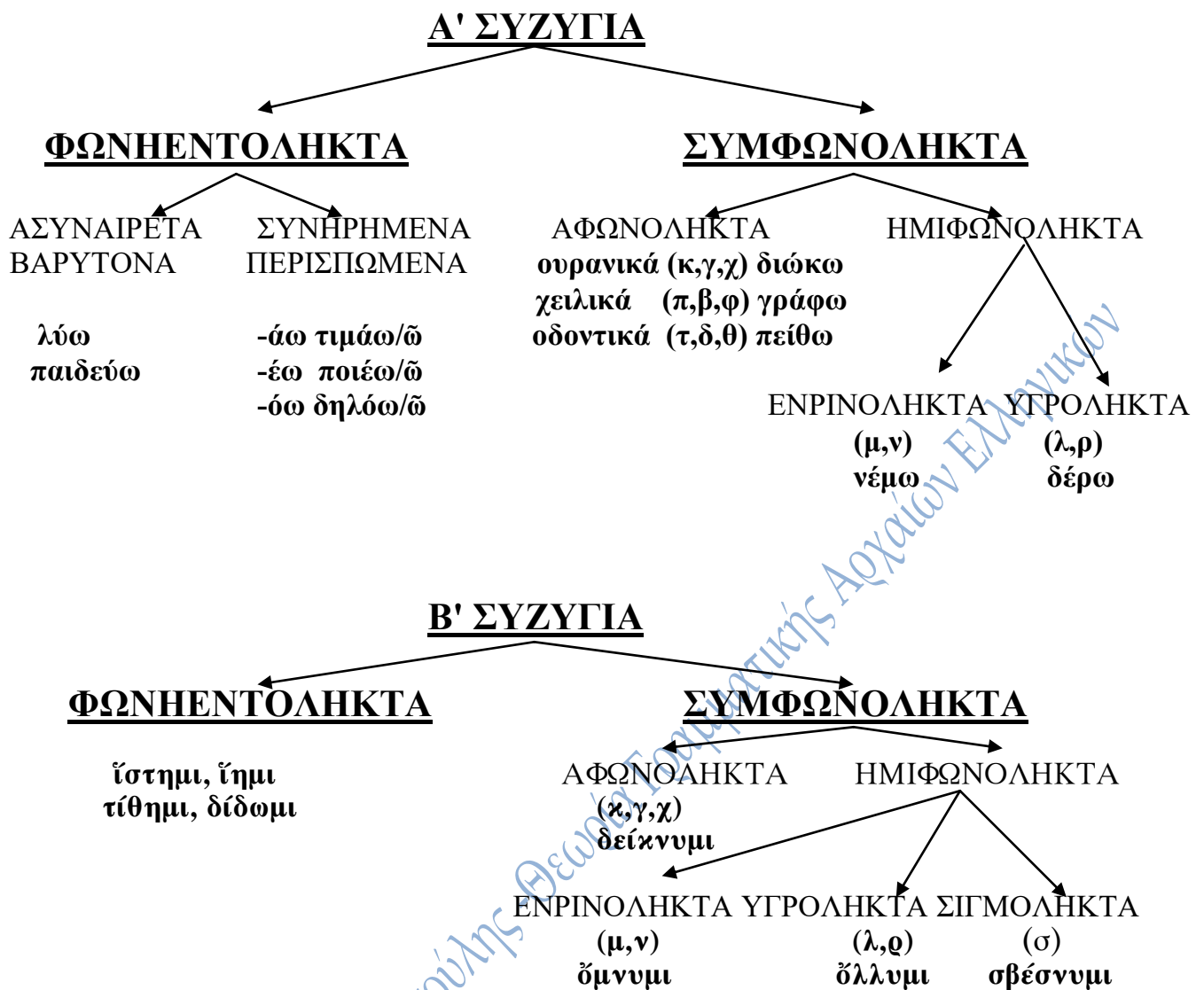

ΕΝΕΣΤΩΤΑΣ (Ασυναίρετα βαρύτονα)

Καταλήξεις

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΗ ΦΩΝΗ				
ΟΡΙΣΤΙΚΗ	ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ	ΕΥΚΤΙΚΗ	ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ	ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟ
λύ-ω	λύ-ω	λύ-οιμι	-	λύ-ειν
-εις	-ης	-οις	λύ-ε	
-ει	-η	-οι	-έτω	ΜΕΤΟΧΗ
-ομεν	-ωμεν	-οιμεν	-	λύ-ων
-ετε	-ητε	-οιτε	-ετε	λύ-ουσα
-ουσι(ν)	-ωσι(ν)	-οιεν	-όντων, -έτωσαν	λύ-ον

ΜΕΣΗ ΦΩΝΗ				
ΟΡΙΣΤΙΚΗ	ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ	ΕΥΚΤΙΚΗ	ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ	ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟ
λύ-ομαι	λύ-ωμαι	λυ-οίμην	-	λύ-εσθαι
-ει/-η	-η	-οιο	λύ-ου	
-εται	-ηται	-οιτο	-έσθω	ΜΕΤΟΧΗ
-όμεθα	-ώμεθα	-οίμεθα	-	λυ-όμενος
-εσθε	-ησθε	-οισθε	-εσθε	λυ-ομένη
-ονται	-ωνται	-οιντο	-έσθων, -έσθωσαν	λυ-όμενον

ΠΑΡΑΤΑΤΙΚΟΣ

Ο παρατατικός σχηματίζεται από το θέμα του ενεστώτα. Στην αρχή του θέματος παίρνει αύξηση.

π.χ

Ενεστώτας:

λύ-ω

|
|

θέμα ενεστώτα

Παρατατικός:

ἔ - λυ - ον → κατάληξη

|

|

παρατατικού

αύξηση θέμα ενεστώτα

Καταλήξεις

Ενεργητική Φωνή

ἔ-λυ-ον

-ες

-ε

-ομεν

-ετε

-ον

Μέση Φωνή

ἐ-λυ-όμεν

-ου

-ετο

-όμεθα

-εσθε

-οντο

Η **αύξηση** που παίρνουν τα ρήματα στους **ιστορικούς χρόνους** (στον παρατατικό, στον αόριστο και στον υπερσυντέλικο) διακρίνεται σε συλλαβική και χρονική.

- **Συλλαβική:** προσθήκη ενός ἔ στην αρχή του θέματος, όταν το ρήμα αρχίζει απο **σύμφωνο**: π.χ. λέγω → ἔ - λεγον, πιστεύω → ἔ - πίστευον.

Όταν το ρήμα αρχίζει απο ῥ τότε αυτό διπλασιάζεται μετά τη συλλαβική αύξηση:

π.χ. ῥίπτω → ῥριπτον.

- **Χρονική:** όταν το ρήμα αρχίζει από φωνήεν ή δίφθογγο έχουμε τις εξής αλλαγές:

α → η : ἀγοράζω → ἡγόραζον

ε → η : ἐλπίζω → ἡλπίζον

ε → ει : ἔχω → εἶχον

ο → ω : ὀρίζω → ὠρίζον

ῖ → ῑ : ἰκέτευω → ἰκέτευον

ῡ → ῢ : ὑβρίζω → ὑβρίζον

αυ → ηυ : αὐξάνω → ἡὔξανον

ευ → ηυ : εὐρίσκω → ἡὔρισκον

αι → η : αἰχμαλωτίζω → ἡχμαλώτιζον

ει → η : εἰκάζω → ἡκαζον

οι → ω : οἰκτίρω → ὤκτιρον

- ❖ Τα ρήματα που είναι σύνθετα με πρόθεση παίρνουν εσωτερική αύξηση, δηλ. μετά την πρόθεση· τα σύνθετα με δύο προθέσεις παίρνουν την εσωτερική αύξηση μετά τη δεύτερη πρόθεση.

π.χ. παρα-βάλλω→ παρ-έβαλλον προ-εξ-άγω→προ-εξ-ἤγον

Επιμέλεια: Ευθύμιος Κ. Κατσούλης -ΘΕΩΡΙΑ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ

ΜΕΛΛΟΝΤΑΣ

Σχηματισμός μέλλοντα: ρηματικό θέμα + χρονικός χαρακτήρας σ + καταλήξεις μέλλοντα, π.χ. λύ-σ-ω

Καταλήξεις

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΗ ΦΩΝΗ				
ΟΡΙΣΤΙΚΗ	ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ	ΕΥΚΤΙΚΗ	ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ	ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟ
λύ-σω	Δεν έχει	λύ-σοιμι	Δεν έχει	λύ-σειν
-σεις		-σοις		
-σει		-σοι		ΜΕΤΟΧΗ
-σομεν		-σοιμεν		λύ-σων
-σετε		-σοιτε		λύ-σουσα
-σουσι(ν)		-σοιεν		λύ-σον

ΜΕΣΗ ΦΩΝΗ				
ΟΡΙΣΤΙΚΗ	ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ	ΕΥΚΤΙΚΗ	ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ	ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟ
λύ-σομαι	Δεν έχει	λυ-σοίμην	Δεν έχει	λύ-σεσθαι
-ση(-σει)		-σοιο		
-σεται		-σοιτο		ΜΕΤΟΧΗ
-σόμεθα		-σοίμεθα		λυ-σόμενος
-σεσθε		-σοισθε		λυ-σομένη
-σονται		-σονται		λυ-σόμενον

Παρατηρήσεις

Οι καταλήξεις του μέλλοντα είναι ίδιες με του ενεστώτα.

Α. Τα φωνηεντόληκτα ρήματα σχηματίζουν το μέλλοντα σε -σω/-σομαι, κελεύ-ω → κελεύσω.

Β. Στα συμφωνόληκτα λαμβάνουμε υπόψη μας τα παρακάτω για το σχηματισμό του μέλλοντα:

1. Αφωνόληκτα

α) ουρανικόληκτα: κ, γ, χ, ττ/σσ + σ → ξ

π.χ. διώκ-ω → διώξω,

πράττ-ομαι → πράξομαι

β) χειλικόληκτα: π, β, φ, πτ + σ → ψ

π.χ. τρέπ-ω → τρέψω,

κρύπτ-ομαι → κρύψομαι

γ)οδοντικόληκτα: τ, δ, θ και μερικά σε -ζω + σ → σ

π.χ. φράζ-ω → φράσω,

πείθ-ομαι → πείσομαι

**2. Τα ενρινόληκτα (μ, ν) και υγρόληκτα (λ, ρ) ρήματα σχηματίζουν
περισπώμενο μέλλοντα σε -ῶ/οὔμαι που κλίνεται όπως το ποιῶ/ποιοῦμαι.**

π.χ. μέν-ω → μενῶ, οἰκτίρ-ω → οἰκτιρῶ, ἀμύν-ομαι → ἀμυνοῦμαι

**3. Τα υπερδισύλλαβα ρήματα σε -ίζω (με ρηματικό χαρακτήρα -δ)
σχηματίζουν μέλλοντα σε -ιῶ/ -ιοῦμαι που κλίνεται κατά το ποιῶ/ποιοῦμαι.**

π.χ. ψηφίζ-ω → ψηφιῶ, ἀγωνίζ-ομαι → ἀγωνιοῦμαι

Προσοχή: Από τα ρήματα που έχουν μέλλοντα σε -ῶ εξαιρούνται και κλίνονται
όπως το τιμάω-τιμῶ τα εξής:

βιβάζω → βιβῶ, ἐλαύνω → ἐλῶ, ἐξετάζω → ἐξετῶ.

Παρατηρήσεις

- Μόνο η οριστική έχει αύξηση.
- Στα αφωνόληκτα ρήματα: Ο χρονικός χαρακτήρας **σ** ενώνεται με τον **άφωνο χαρακτήρα του θέματος** και ισχύουν οι ίδιες μεταβολές με αυτές του μέλλοντα.

ΑΟΡΙΣΤΟΣ Α' ΑΣΙΓΜΟΣ

Τα υγρόληκτα και ενρινόληκτα ρήματα σχηματίζουν τον αόριστο **α'** με τις ίδιες καταλήξεις αλλά με το χρονικό χαρακτήρα **σ**.

π.χ. φαίνω → ἔφηνα
φαίνομαι → ἔφηνάμην

ΑΟΡΙΣΤΟΣ Β΄

Σχηματισμός Αορίστου β'

καταλήξεις Παρατατικού (για οριστική)
αύξηση (για οριστική) + χρονικό θέμα +
καταλήξεις Ενεστώτα (για τις υπόλοιπες
εγκλίσεις)

π.χ. βάλλω → **Οριστ.** ἔβαλον, **Υποτ.** βάλω, **Ευκτ.** βάλοιμι.

Καταλήξεις

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΗ ΦΩΝΗ

ΟΡΙΣΤΙΚΗ	ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ	ΕΥΚΤΙΚΗ	ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ	ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟ
ἔ-βαλ-ον	βάλ-ω	βάλ-οιμι	-	βαλ-εῖν
-ες	-ης	-οις	βάλ-ε	
-ε	-η	-οι	-έτω	ΜΕΤΟΧΗ
-ομεν	-ωμεν	-οιμεν	-	βαλ-ών
-ετε	-ητε	-οιτε	-ετε	-οὔσα
-ον	-ωσι(ν)	-οιεν	-όντων ή -έτωσαν	-όν

ΜΕΣΗ ΦΩΝΗ

ΟΡΙΣΤΙΚΗ	ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ	ΕΥΚΤΙΚΗ	ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ	ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟ
ἐ-βαλ-όμεν	βάλ-ωμαι	βαλ-οίμην	-	βαλ-έσθαι
-οι	-η	-οιο	βαλ-οῦ	
-ετο	-ηται	-οιτο	-έσθω	ΜΕΤΟΧΗ
-όμεθα	-ώμεθα	-οίμεθα	-	βαλ-όμενος
-εσθε	-ησθε	-οισθε	-εσθε	-ομένη
-οντο	-ωνται	-οιντο	-έσθων ή -έσθωσαν	-όμενον

Παρατηρήσεις

A. ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΗ ΦΩΝΗ

Το **απαρέμφατο** και η **μετοχή** (αρσενικού, ουδετέρου) τονίζονται στη **λήγουσα**
π.χ. βαλεῖν, βαλών, βαλόν

Τα **ρήματα**: **έρχομαι, εύρίσκω, λαμβάνω, λέγω, ὀρῶ** στο β' ενικό πρόσωπο της προστακτικής τονίζονται στη **λήγουσα** όταν είναι απλά, δηλ. ἐλθέ, εύρέ, λαβέ, εἰπέ, ἰδέ. Όταν όμως οι **προστακτικές** είναι **σύνθετες, ανεβάζουν κανονικά τον τόνο**.
π.χ. ἄπελθε, ἄνευρε, πρόλαβε, ἄντειπε, πάριδε

ΠΡΟΣΟΧΗ!!! Ο **τόνος** όταν **ανεβαίνει** στο β' ενικό της προστακτικής **δεν μπορεί να ξεπεράσει τη λήγουσα της πρόθεσης** του σύνθετου ρήματος, **εκτός αν έχει πάθει έκθλιψη**.

π.χ. κατάλαβε **αλλά** **κάτι**δε

B. ΜΕΣΗ ΦΩΝΗ

Το **απαρέμφατο** είτε είναι απλό είτε είναι σύνθετο τονίζεται πάντα στην **παραλήγουσα**.

π.χ. βαλέσθαι, ἀποβαλέσθαι

Το **β' ενικό πρόσωπο** της προστακτικής είτε απλό είτε σύνθετο τονίζεται στη **λήγουσα** και παίρνει περισπωμένη.

π.χ. βαλοῦ, συμβαλοῦ

Όταν όμως είναι **μονοσύλλαβο** και **σύνθετο** με **δισύλλαβη πρόθεση**, τότε **ανεβάζει τον τόνο** στην **παραλήγουσα**.

π.χ. σχοῦ → παράσχου.

ΠΑΡΑΚΕΙΜΕΝΟΣ - ΥΠΕΡΣΥΝΤΕΛΙΚΟΣ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΗΣ ΦΩΝΗΣ

Σχηματισμός παρακειμένου:

αναδιπλασιασμός + ρηματικό επίθετο + καταλήξεις, π.χ. λέ- λυ- κα

Σχηματισμός υπερσυντέλικου:

αύξηση (στην οριστική) + **αναδιπλασιασμός** + **ρηματικό θέμα + καταλήξεις**,
π.χ. ἐ- λε- λύ-κειν

Καταλήξεις

ΠΑΡΑΚΕΙΜΕΝΟΣ

ΟΡΙΣΤΙΚΗ

λέ-λυ-κα	λε-λύ-κω	ή
λέ-λυ-κας	λε-λύ-κης	ή
λέ-κυ-κε	λε-λύ-κη	ή
λε-λύ-καμεν	λε-λύ-κωμεν	ή
λε-λύ-κατε	λε-λύ-κητε	ή
λε-λύ-κασι(ν)	λε-λύ-κωσι(ν)	ή

ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ

λε-λυ-κώς, -κυῖα, -κός	ᾧ
	ῆς
	ῇ
λελυκότες, -κυῖαι, -κότα	ᾧμεν
	ῆτε
	ᾧσι(ν)

ΕΥΚΤΙΚΗ

λε-λύ-κοιμι	ή	λε-λυ-κώς, -κυῖα, -κός	εἶην
λε-λύ-κοις	ή		εἶης
λε-λύ-κοι	ή		εἶη
λε-λύ-κοιμεν	ή	λελυκότες, -κυῖαι, -κότα	εἶημεν (εἶμεν)
λε-λύ-κοιτε	ή		εἶητε (εἶτε)
λε-λύ-κοιεν	ή		εἶησαν (εἶεν)

*η υποτακτική και η ευκτική σχηματίζονται μονολεκτικά και περιφραστικά
συνήθως χρησιμοποιείται ο περιφραστικός τύπος.

ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ

	-
λελυκώς, -κυῖα, -κός	ἴσθι
	ἔστω
	-
λελυκότες, -κυῖαι, -κότα	ἔστε
	ἔστων, ὄντων, ἢ ἔστωσαν

ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟ

λε-λυ-κέναι

ΜΕΤΟΧΗ

λε-λυ-κώς

λε-λυ-κυῖα

λε-λυ-κός

ΥΠΕΡΣΥΝΤΕΛΙΚΟΣ

ἐ-λε-λύ-κειν
ἐ-λε-λύ-κεις
ἐ-λε-λύ-κει
ἐ-λε-λύ-κεμεν
ἐ-λε-λύ-κετε
ἐ-λε-λύ-κεσαν

Παρατηρήσεις

Οι καταλήξεις του παρακειμένου / υπερσυντέλικου:

Φωνεντόληκτα	-κα/-κειν	π.χ. κελεύω → κεκέλευκα / ἐκεκελεύκειν
--------------	-----------	--

Αφωνόληκτα		
- οδοντικόληκτα (τ,δ,θ,ζ)	-κα / -κειν	π.χ. ἐλπίζω → ἤλπικα / ἤλπικειν πείθω → πέπεικα / ἐπεπείκειν
- χειλικόληκτα (π,β,φ,πτ)	-φα / -φειν	π.χ. κόπτω → κέκοφα / ἐκεκόφειν
- ουρανικόληκτα (κ,γ,χ,ττ)	-χα / -χειν	π.χ. τάττω → τέταχα / ἐτετάχειν ἄγω → ἤχα / ἤχειν
Προσοχή: Όσα αφωνόληκτα έχουν ε πριν από το ρηματικό χαρακτήρα τρέπουν συνήθως στον παρακείμενο και υπερσυντέλικο το ε σε ο, π.χ. κλέπτω → κέκλοφα / ἐκεκλόφειν, τρέπω → τέτροφα / ἐτετρόφειν, φέρω → ἐνήνοχα / ἐνηνόχειν.		

Ημιφωνόληκτα		
- υγρόληκτα (λ, ρ) και - ενρινόληκτα (μ,ν)	-κα / κειν*	π.χ. ἀγγέλλω → ἤγγεлка / ἤγγέλκειν, αἴρω → ἤρκα / ἤρκειν φαίνω → πέφαγκα / ἐπεφάγκειν.
Προσοχή: Όσα ενρινόληκτα και υγρόληκτα έχουν μονοσύλλαβο ρηματικό θέμα με φωνήεν ε σ' αυτό τρέπουν στον παρακείμενο και υπερσυντέλικο το ε σε α, π.χ. στέλλω → ἔσταлка, φθείρω → ἔφθαγκα.		

* το λ και ρ διατηρούνται πριν από το χαρακτήρα κ, ενώ το ν γίνεται γ.

ΠΑΡΑΚΕΙΜΕΝΟΣ ΜΕΣΗΣ ΦΩΝΗΣ

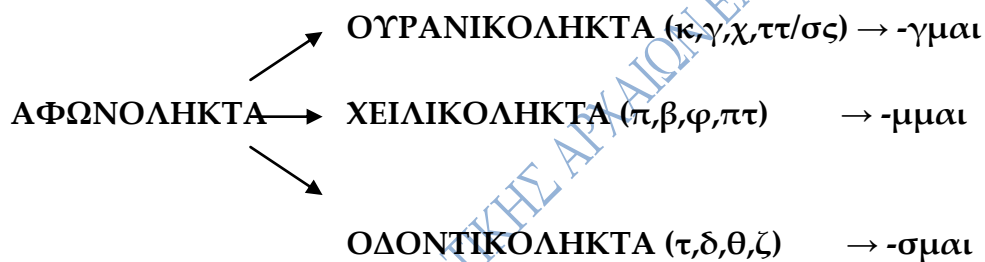
Σχηματισμός Οριστικής

Παρακειμένου Μέσης Φωνής:

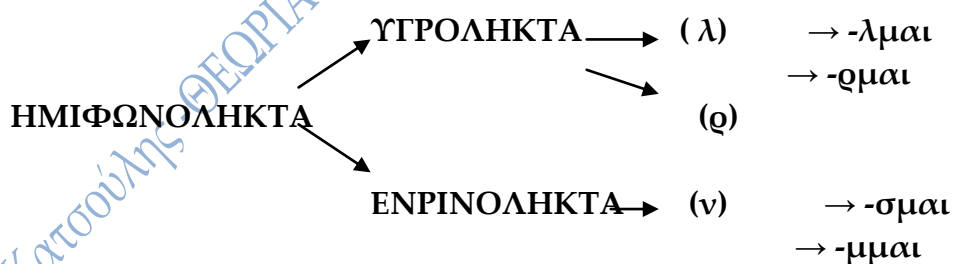
Αναδιπλασιασμός + ρηματικό θέμα + καταλήξεις.

π.χ. λύομαι → λέ – λυ – μαι

ΦΩΝΗΕΝΤΟΛΗΚΤΑ → -μαι

ΣΥΜΦΩΝΟΛΗΚΤΑ :

ΚΑΤΑΛΗΞΕΙΣ

ΟΡΙΣΤΙΚΗ	ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ	ΕΥΚΤΙΚΗ	ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ	ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟ
λέ-λυ-μαι	λελυμένος -η-ο ὦ	λελυμένος -η-ο εἶην	-	λε-λῦ-σθαι
-σαι	ῆς	εἶης	λέ-λυ-σο	
-ται	ῆ	εἶη	-σθω	ΜΕΤΟΧΗ
-μεθα	λελυμένοι-αι-α ὦμεν	λελυμένοι-αι-α εἶμεν (εἶμεν)	-	λε-λυ-μένος
-σθε	ῆτε	εἶητε(εἶτε)	-σθε	-μένη
-νται	ῶσι(ν)	εἶσαν (εἶεν)	-σθων και -σθωσαν	-μένον

ΑΦΩΝΟΛΗΚΤΑ

Ανάλογα με την κατηγορία τους σχηματίζουν τις εξής καταλήξεις

ΟΥΡΑΝΙΚΟΛΗΚΤΑ ΧΕΙΛΙΚΟΛΗΚΤΑ ΟΔΟΝΤΙΚΟΛΗΚΤΑ

(κ,γ,χ,ττ/σς)

-γμαι

-ξαι

-κται

-γμεθα

-χθε

-γμένοι + εισι

(π,β,φ,πτ)

-μμαι

-ψαι

-πται

-μμεθα

-φθε

-μμένοι + εισι

(τ,δ,θ,ζ)

-σμαι

-σαι

-σται

-σμεθα

-σθε

-σμένοι + εισι

π.χ. πέ-πρα-γμαι
(πράττ-ομαι)

π.χ. γέ-γρα-μμαι
(γράφ-ομαι)

π.χ. πέ-πει-σμαι
(πείθ-ομαι)

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

- ❖ Το **απαρέμφατο** και οι **μετοχές** όπου τονίζονται όταν είναι απλά, εκεί τονίζονται και σύνθετα: π.χ. γεγράφθαι, καταγεγράφθαι, γεγραμμένος, καταγεγραμμένος
- ❖ Τα ρήματα **στρέφω, τρέπω, τρέφω**, μετατρέπουν στον Παρακείμενο και Υπερσυντέλικο μέσης φωνής **το ε του θέματος σε α**.

π.χ. στρέφομαι → ἔστραμμαι, ἔστράμμην
τρέπομαι → τέτραμμαι, ἐτετραμμην
τρέφομαι → τέθραμμαι, ἐτεθράμμην

ΕΝΡΙΝΟΛΗΚΤΑ

Σχηματίζονται κανονικά αλλά ο ρηματικός χαρακτήρας **ν πριν από το μ** των καταλήξεων σε άλλα ρήματα **αφομοιώνεται μ' αυτό και σε άλλα τρέπεται σε σ**.

-μμαι

-νσαι

-νται

-μμεθα

-νθε

-μμένοι εισι

-σμαι

-νσαι

-νται

-σμεθα

-νθε

-σμενοι εισι

π.χ. ὥξυμμαι
(οξύν-ομαι)

π.χ. πέφασμαι
(φαίν-ομαι)

ΥΠΡΟΛΗΚΤΑ

Σχηματίζονται όμοια με τα φωνηεντόληκτα με αμετάβλητους τους ρηματικούς χαρακτήρες λ, ρ που καταλήξεις.

-λμαι

-λσαι

-λται

-λμεθα

-λθε

-λμένοι εισι

-ρμαι

-ρσαι

-ρται

-ρμεθα

-ρθε

-ρμένοι εισι

π.χ. ἡγγελμαι
(ἀγγέλλ-ομαι)

π.χ. κεκάθαρμαι
(καθαίρ-ομαι)

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

- ❖ Η υποτακτική και η ευκτική του παρακειμένου σχηματίζονται περιφραστικά με την μετοχή και την αντίστοιχη έγκλιση του Ενεστώτα του εἰμι, π.χ. λελυμένος ὦ, λελυμένος εἶην
- ❖ Η προστακτική σχηματίζεται μονολεκτικά, π.χ. λέλυσο.

ΥΠΕΡΣΥΝΤΕΛΙΚΟΣ ΜΕΣΗΣ ΦΩΝΗΣ

Σχηματισμός Υπερσυντελικού Μέσης Φωνής:

Αύξηση + θέμα Παρακειμένου + καταλήξεις.

ἐ - λελύ - μην

ΚΑΤΑΛΗΞΕΙΣ ΟΡΙΣΤΙΚΗ

ἐλελύμην

-σο

-το

-μεθα

-σθε

-ντο

Παρατήρηση: Τα συμφωνόληκτα σχηματίζουν το γ' πληθυντικό πρόσωπο της οριστικής περιφραστικά π.χ. γεγραμμένοι ἦσαν